

WOJEWODA OPOLSKI

ul. Piastowska 14
45-081 Opole

Opole, 26 czerwca 2026 r.
PS.I.431.2.10.2026.DG

**Pani
Urszula Medyk
Wójt Gminy Domaszowice
ul. Główna 26**

46-146 Domaszowice

W y s t ą p i e n i e p o k o n t r o l n e

I. Nazwa i adres jednostki kontrolowanej

Gmina Domaszowice
Urząd Gminy Domaszowice
ul. Główna 26, 46-146 Domaszowice

Miejsce przeprowadzania czynności kontrolnych:

Ośrodek Pomocy Społecznej w Domaszowicach
ul. Główna 24a, 46-146 Domaszowice

II. Imię, nazwisko i stanowisko służbowe inspektorów

- **Daria Grabowska** – inspektor wojewódzki Oddziału Nadzoru i Kontroli Pomocy Społecznej w Wydziale Polityki Społecznej Opolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Opolu – kierująca zespołem inspektorów,
- **Joanna Antosz** – inspektor wojewódzki Oddziału Nadzoru i Kontroli Pomocy Społecznej w Wydziale Polityki Społecznej Opolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Opolu,
- **Anna Namysło** – starszy inspektor wojewódzki Oddziału Nadzoru i Kontroli Pomocy Społecznej w Wydziale Polityki Społecznej Opolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Opolu.

III. Termin kontroli

25 i 27 maja 2026 r.

IV. Zakres kontroli

Realizacja zadań gminy wynikających z ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej¹ oraz zgodność zatrudnienia pracowników z wymaganymi kwalifikacjami.

V. Ocena skontrolowanej działalności, ze wskazaniem ustaleń, na których została oparta

Działalność Gminy Domaszowice w zakresie realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ocenia się **pozytywnie z nieprawidłowością**. Sformułowana ocena wynika z ustaleń kontroli przedstawionych szczegółowo w dalszej części niniejszego wystąpienia pokontrolnego. W gminie w sposób prawidłowy realizuje się większość przypisanych jej ustawowo zadań. Marginesem oceny pozytywnej pozostaje jednak fakt, że gmina nie prowadzi placówki wsparcia dziennego, co stanowi **znaczącą nieprawidłowość** i bezpośrednie naruszenie dyspozycji art. 176 pkt 3 lit. c ustawy. Funkcjonowanie świetlicy szkolnej oraz Gminnego Centrum Kultury w Domaszowicach – choć cenne społecznie – nie zastępuje celowego, specjalistycznego i profilaktycznego wsparcia instytucjonalnego, do którego zabezpieczenia gmina jest zobowiązana ustawowo.

VI. Ustalenia kontroli

Ośrodek Pomocy Społecznej w Domaszowicach (zwany dalej Ośrodkiem) funkcjonuje na podstawie Statutu przyjętego Uchwałą nr V.28.2024 Rady Gminy Domaszowice z dnia 24 września 2024 r. w sprawie uchwalenia Statutu Ośrodka Pomocy Społecznej w Domaszowicach (zał. 1). Z treści statutu wynika, że jednostka realizuje zadania własne i zlecone Gminie Domaszowice na podstawie m. in. ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Ośrodkiem kieruje i reprezentuje go na zewnątrz Kierownik Ośrodka.

Organizację wewnętrzną oraz zasady funkcjonowania Ośrodka określa Regulamin Organizacyjny Ośrodka Pomocy Społecznej w Domaszowicach, wprowadzony zarządzeniem nr OPS.021.5.2025.BB Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Domaszowicach z dnia 1 sierpnia 2025 r. w sprawie wprowadzenia regulaminu organizacyjnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Domaszowicach (zał. nr 2).

Wójt Gminy Domaszowice upoważnił w dniu 1 czerwca 2015 r. Kierownika Ośrodka do prowadzenia postępowań administracyjnych oraz wydawania decyzji w sprawach z zakresu m. in. wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej, zgodnie z art. 178 ustawy.

W dniu 20 grudnia 2024 r. Kierownik Ośrodka został również upoważniony przez Wójta Gminy Domaszowice do:

¹ (Dz.U. z 2025 r. poz. 49 ze zm.) - nazywana w dalszej części wystąpienia pokontrolnego: „ustawą”.

- 1) ustanawiania rodziny wspierającej, zawierania i rozwiązywania umów, o których mowa w art. 31 ust. 1 ustawy;
- 2) wydawania decyzji administracyjnych, podejmowania działań i prowadzenia postępowania w indywidualnych sprawach z zakresu ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

1. Składanie radzie gminy rocznych sprawozdań z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz opracowanie i realizacja 3-letnich programów wspierania rodziny

W Gminie Domaszowice opracowano sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny za rok 2025 i przekazano Radzie Gminy Domaszowice w dniu 30 marca 2026 r., natomiast sprawozdanie za rok 2024 r. przekazano w dniu 27 marca 2025 r. co jest zgodne z art. 179 ust. 1 ustawy.

Dokument określa sposób realizacji przez Gminę zadań z zakresu realizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, a także potrzeby związane z ich dalszą realizacją.

Biorąc pod uwagę powyższe potrzeby, Rada Gminy Domaszowice uchwaliła gminne programy wspierania rodziny.

W okresie objętym kontrolą w Gminie Domaszowice obowiązywały 2 gminne programy wspierania rodziny przyjęte:

- Uchwałą Rady Gminy Domaszowice z 27 stycznia 2023 r. nr XLII.323.2023 w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2023 – 2025;
- Uchwałą Rady Gminy Domaszowice z 26 listopada 2025 r. nr XVIII.117.2025 w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2026 – 2028, co stanowi realizację art. 176 pkt 1 ustawy (zał. nr 3 i 4).

Program koordynowany jest przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Domaszowicach, zawiera charakterystykę środowiska lokalnego, analizę problemów społecznych na terenie Gminy Domaszowice oraz sposób realizacji zadań w zakresie wspierania rodziny, a także zasoby jakimi dysponuje Gmina w obszarze działań na rzecz dziecka i rodziny.

W dokumencie wyszczególniono również adresata Programu, realizatorów Programu oraz źródła jego finansowania.

Celem głównym Programu, jest rozwój zintegrowanego i kompleksowego systemu wsparcia rodzin z terenu Gminy Domaszowice. W dokumencie wyszczególniono także cele szczegółowe i planowane efekty realizacji Programu.

Dokument określa planowane działania w okresie obowiązywania Programu obejmujące m.in. udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej, świadczenie pracy socjalnej, wsparcie asystenta, zapewnienie usług opiekuńczych i specjalistycznych, prowadzenie poradnictwa specjalistycznego, realizację programów wspierających rodzinę, organizację grup diagnostyczno-pomocowych, wspieranie aktywizacji społeczno-zawodowej rodzin, partycypowanie w kosztach pobytu małoletnich w pieczy zastępczej.

Program zawiera również wyodrębnioną część dotyczącą ewaluacji i monitoringu realizowanych działań stanowiącą załącznik do programu pod nazwą Karta Monitoringu Gminnego Programu Wspierania Rodziny i podlega ocenianiu co roku poprzez wypełnienie ww. karty.

2. Zgodność zatrudnienia asystentów rodziny z kwalifikacjami określonymi w art. 12 i 13 ustawy oraz tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny

W kontrolowanym okresie w Ośrodku zatrudnionych było 2 asystentów rodziny w niepełnym wymiarze czasu pracy tj. $\frac{1}{2}$ etatu i $\frac{1}{3}$ etatu. W okresie objętym kontrolą 1 z pracowników przebywał na zwolnieniu, w związku z czym zatrudniono asystenta na czas nieobecności ww. pracownika od dnia 3 lipca 2023 r. do nadal.

Asystenci posiadają kwalifikacje nadające uprawnienia do wykonywania zawodu, tj. ukończyli studia wyższe magisterskie na kierunku pedagogika oraz praca socjalna, zgodnie z art. 12 ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy.

W aktach osobowych asystentów znajdowały się oświadczenia, o których mowa w art. 12 ust. 1 pkt 2, 3, 4 ustawy, tj.: oświadczenia potwierdzające, że asystent nie jest i nie był pozbawiony władzy rodzicielskiej, ani nie była mu ona zawieszona ani ograniczona, nie dotyczy go obowiązek alimentacyjny, nie był skazany prawomocnym wyrokiem sądu za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe.

Asystenci zostali zweryfikowani w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym, zgodnie z art. 12 ust. 1 pkt 5 ustawy.

Asystenci rodziny są zatrudniani przez Kierownika Ośrodka, działającego jako kierownik jednostki organizacyjnej gminy organizującej pracę z rodziną. Powyższa praktyka pozostaje w pełnej zgodności z wymogami określonymi w art. 17 ust. 1 ustawy. W treści umów o pracę zawartych z asystentami rodziny nie zamieszczono bezpośrednich zapisów wskazujących na wykonywanie obowiązków w systemie zadaniowego czasu pracy, o którym mowa w art. 17 ust. 2 ww. ustawy. Jednakże organizacja czasu pracy w tym systemie została prawidłowo uregulowana w aktach prawa wewnątrzzakładowego. Zarówno Regulamin Pracy Ośrodka Pomocy Społecznej w Domaszowicach, jak i Regulamin Organizacyjny Ośrodka Pomocy

Spółecznej zawierają jednoznaczne przepisy stanowiące, że osoby zatrudnione na stanowisku „asystent rodziny” realizują swoje zadania w systemie zadaniowego czasu pracy. Stanowi to skuteczną podstawę prawną do stosowania tego systemu, zgodnie z ogólnymi regułami prawa pracy, co stanowi realizację art. 150 § 1 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - kodeks pracy (Dz. U. z 2025 r. poz. 277 ze zm.), systemy i rozkłady czasu pracy ustala się w regulaminie pracy, układzie zbiorowym pracy lub w obwieszczeniu. Konstrukcja art. 17 ust. 2 ustawy poprzez użycie kategorięcznego sformułowania „Asystent rodziny wykonuje zadania w systemie zadaniowego czasu pracy”, wskazuje na bezwzględnie obowiązujący charakter tej normy. Oznacza to, że asystent rodziny może realizować swoje zadania wyłącznie w tym systemie czasu pracy. Specyfika jego roli – wymagająca elastyczności, pracy w terenie oraz dostosowania godzin do potrzeb i dostępności wspieranych rodzin – wyklucza stosowanie sztywnego, podstawowego systemu czasu pracy obowiązującego w jednostce.

Stosownie do art. 17 ust. 3 i 4 ustawy praca asystenta nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca ta jest prowadzona, a także asystenci rodziny nie prowadzili postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę.

W okresie objętym kontrolą asystent rodziny uczestniczył w szkoleniach z zakresu pracy z rodziną:

- 1) „Status i zadania asystenta rodziny w świetle zmian w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej”- organizowane przez Ośrodek Twórczej Inwencji w Krakowie;
- 2) „Praca asystenta rodziny z dzieckiem problemowym. Identyfikacja sygnałów ze środowiska rodzinnego oraz symptomów przemocy wobec dziecka” – Profilaktyka KIER.

Stosownie do art. 16 ust. 2 ustawy asystent rodziny miał możliwość korzystania z poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie jego kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego. Asystent wymieniał doświadczenia podczas spotkań i konsultacji z pracownikami i kierownikiem Ośrodka oraz pracownikami instytucji, z którymi współpracował, tj. np.: szkoły, ośrodki zdrowia, Policja, sąd.

Z dokumentacji poddanej kontroli wynika, że na dzień kontroli liczba rodzin objętych wsparciem asystenta nie przekroczyła ustawowego limitu. Asystent rodziny obejmował wsparciem 3 rodziny, co jest zgodne z art. 15 ust. 4 ustawy.

3. Tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez: zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do

specjalistycznego poradnictwa; organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działań rodzin wspierających

Zgodnie z art. 176 pkt 3 lit. a) ustawy rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, zapewnia się pomoc asystenta rodziny oraz dostęp do specjalistycznego poradnictwa. W gminie monitoruje się środowiska zagrożone uzależnieniami i wykluczeniem społecznym, motywuje do podjęcia terapii oraz zapewnia pomoc materialną oraz rzeczową rodzinom potrzebującym.

Gmina Domaszowice zapewnia mieszkańcom dostęp do specjalistów. Ośrodek współpracuje z Centrum Terapii i Psychoedukacji w Namysłowie i Kluczborku, gdzie świadczona jest pomoc dla dorosłych, dzieci i młodzieży zmagających się z takimi trudnościami jak: lęk, obniżony nastrój, problemy z odżywianiem się, nadpobudliwość, trudności z koncentracją, zachowania autodestrukcyjne, trudności wychowawcze, trudności w szkole, agresja, trudności w relacjach rówieśniczych, wycofanie, dolegliwości somatyczne – bez wyraźnej przyczyny medycznej, trudności w komunikacji rodzinnej, trudności z zaadaptowaniem się do nowej sytuacji.

Pomoc świadczona jest w siedzibie Centrum oraz w miejscu zamieszkania rodzin (opieka psychiatryczna, psychologiczna, terapeuta środowiskowy).

Bezpłatna pomoc oraz wsparcie dla rodzin z terenu gminy Domaszowice zapewnia również Centrum Interwencji i Rozwoju w Namysłowie oferujące wsparcie psychologiczne, pedagogiczne, działania z zakresu interwencji kryzysowej.

Ponadto w ramach działalności Ośrodka zapewniane jest wsparcie psychologiczne z możliwością wizyt domowych oraz prawne w godzinach dostosowanych do potrzeb rodzin przeżywających trudności.

W Gminie Domaszowice nie funkcjonują placówki wsparcia dziennego, co jest niezgodne z art. 176 pkt 3 lit. c ustawy.

W gminie funkcjonuje świetlica szkolna oraz Gminne Centrum Kultury w Domaszowicach, gdzie organizowane są zajęcia artystyczne i kulturalne.

Dodatkowo młodzież i dzieci mają możliwość uczestniczenia w zajęciach sportowych organizowanych w klubach jak: Ludowy Uczniowski Klub Sportowy AMICUS „Lekkoatletyka Dla Każdego” gdzie zajęcia odbywają się w Namysłowie oraz Ludowy Zespół Sportowy POLONIA Domaszowice.

Brak utworzenia placówki wsparcia dziennego oznacza niewypełnienie ustawowego obowiązku zapewnienia dzieciom wymagającym wsparcia dostępu do tej formy wsparcia.

Placówki wsparcia dziennego stanowią istotny element lokalnego systemu pomocy rodzinie. Ich rola nie ogranicza się wyłącznie do zapewnienia dzieciom opieki po zakończeniu zajęć szkolnych, lecz obejmuje przede wszystkim prowadzenie systematycznych oddziaływań profilaktycznych, wychowawczych oraz terapeutycznych. Brak takiej formy wsparcia powoduje, że pomoc świadczona przez pracowników Ośrodka ma często charakter doraźny i interwencyjny, bez możliwości zapewnienia dzieciom oraz ich rodzicom ciągłego i planowego oddziaływania wychowawczo-terapeutycznego.

Nieutworzenie placówki wsparcia dziennego negatywnie oddziałuje na sytuację dzieci i młodzieży pochodzących z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym. W godzinach popołudniowych dzieci te pozostają bez zapewnionej opieki i bezpiecznej przestrzeni, w której mogłyby przebywać pod nadzorem wykwalifikowanych osób, a brak stałego wsparcia zwiększa ryzyko występowania zachowań problemowych, zaniedbań szkolnych, przemocy rówieśniczej oraz sięgania po substancje psychoaktywne. W rodzinach zmagających się z problemem uzależnień, przemocy domowej lub poważnych trudności wychowawczych brak alternatywnego środowiska wsparcia może prowadzić do utrwalania dysfunkcji i powielania negatywnych wzorców w kolejnych pokoleniach.

Długofalową konsekwencją braku placówki wsparcia dziennego może być wzrost liczby sytuacji kryzysowych oraz zwiększona liczba dzieci kierowanych do pieczy zastępczej. Rodziny funkcjonujące na granicy wydolności opiekuńczo-wychowawczej, bez systematycznego wsparcia środowiskowego, nie otrzymują wystarczających narzędzi do przezwyciężania trudności. Asystent rodziny, realizując zadania w miejscu zamieszkania rodziny, nie dysponuje możliwością zapewnienia dziecku bezpiecznej przestrzeni poza domem, sprzyjającej jego rozwojowi społecznemu i emocjonalnemu.

Brak placówki wsparcia dziennego wywołuje także negatywne skutki dla funkcjonowania instytucji lokalnych. Brak możliwości kierowania dzieci i młodzieży z rodzin problemowych do zorganizowanej formy wsparcia powoduje konieczność wielokrotnego podejmowania interwencji w tym samym środowisku. Skutkuje to zwiększonym obciążeniem pracowników socjalnych, pedagogów szkolnych oraz funkcjonariuszy Policji, a jednocześnie generuje wyższe koszty administracyjne, nie przynosząc trwałych efektów.

Nieutworzenie placówki osłabia również proces integracji środowiska lokalnego. Placówka wsparcia dziennego pełni bowiem funkcję nie tylko opiekuńczą, lecz także integracyjną, łącząc działania szkół, organizacji pozarządowych oraz służb społecznych i tworząc wspólną przestrzeń do realizacji programów profilaktycznych i edukacyjnych.

W Gminie nie funkcjonują rodziny wspierające w rozumieniu art. 29 ustawy. Gmina podejmowała działania zmierzające do ustanowienia rodzin wspierających poprzez informowanie środowisk o możliwości pełnienia funkcji rodziny wspierającej.

Na oficjalnej stronie internetowej Ośrodka oraz na stronie Facebook zamieszczane są informacje dla odbiorców zawierające podstawowe kwestie z jakimi się wiąże funkcja rodziny wspierającej, w jakich obszarach dane wsparcie może być realizowane oraz w jaki sposób zawierana jest umowa z zainteresowanym.

4. Finansowanie: podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny; kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2 ustawy, ponoszonych przez rodziny wspierające

W okresie objętym kontrolą Gmina finansowała podnoszenie kwalifikacji przez asystenta rodziny określonych w art. 176 pkt 4 lit. b ustawy. Asystent rodziny uczestniczył w tym czasie w 2 szkoleniach organizowanych przez firmę KIER oraz Ośrodek Twórczej Interwencji OTI, w związku z czym Gmina pokryła koszty w łącznej wysokości 899,00 zł.

W Gminie nie funkcjonują rodziny wspierające, w związku z czym nie zachodzi konieczność pokrywania kosztów, o których mowa w art. 29 ust. 2 ustawy.

5. Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo – terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym

Gmina stosownie do art. 176 pkt 5 ustawy ponosi częściową odpłatność za dzieci przebywające w pieczy zastępczej, w wysokości 10%, 30% lub 50% wydatków w zależności od okresu pobytu dziecka w pieczy zastępczej, tj. zgodnie z zasadami finansowania określonymi w art. 191 ust. 9 i ust. 10 ustawy.

Zgodnie z przedstawionym zestawieniem księgowym Gmina Domaszowice poniosła koszty z tytułu pobytu 7 dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej, w roku 2025 w kwocie 37.088,77 zł oraz za okres od 1 stycznia do 30 kwietnia 2026 r. w kwocie 21.347,93 zł (zał. 5).

6. Sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187a ust. 1 ustawy

Sprawozdanie rzeczowo-finansowe z wykonywania przez gminę zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za I i II półrocze 2025 r. zostało sporządzone przez Gminę w Centralnej Aplikacji Statystycznej i przekazane Wojewodzie Opolskiemu w terminie określonym w § 3 ust. 1 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki

Spółecznej z dnia 18 czerwca 2019 r. w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (Dz. U. z 2019 r. poz.1195).

7. Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, zamieszkałego na terenie gminy

W celu weryfikacji działań podejmowanych przez pracowników Ośrodka, o których mowa w art. 176 pkt 7 ustawy, kontroli poddano dokumentację wszystkich 6 rodzin z dziećmi wskazanymi przez Kierownika Ośrodka, zagrożonych kryzysem, przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Dodatkowo Kierownik Ośrodka pisemnie odniósł się do kwestii monitorowania sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych informując, że w przypadku powzięcia informacji o wystąpieniu kryzysu w rodzinie, rodzina jest niezwłocznie obejmowana wsparciem pracownika socjalnego a następnie asystenta rodziny, jeśli wystąpi taka potrzeba (zał. 6).

Z analizy dokumentacji kontrolowanej rodziny wynika, że rodziny były objęte monitoringiem i wsparciem prowadzonym przez pracownika socjalnego z uwagi na: samotne macierzyństwo, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, niski dochód w rodzinie, niepełnosprawność, bezrobocie, długotrwała choroba.

Wizyty pracownika socjalnego w miejscu zamieszkania rodziny odbywały się stosownie do potrzeb oraz sytuacji rodziny oraz z reguły na potrzebę uzyskania przez rodzinę świadczenia z pomocy społecznej.

W trakcie wywiadów środowiskowych pracownicy dokonywali analizy sytuacji rodziny, proponowali wsparcie psychologa, pracownika socjalnego, informowali o dostępnych formach wsparcia, podejmowali rozmowy wspierające, motywowali do podjęcia zatrudnienia, pomagali w wypełnianiu dokumentacji.

Działania Ośrodka względem rodzin miały charakter celowy i adekwatny do ich sytuacji. Monitoring prowadzony był w sposób planowy, systematyczny i wieloaspektowy z uwzględnieniem dobra dziecka.

8. Wykonywanie zadań wynikających z rządowych programów z zakresu wspierania rodziny oraz rządowego programu, o którym mowa w art. 187a ust. 1 ustawy

Gmina Domaszowice przystąpiła do realizacji ogłoszonego przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej rządowego programu wspierania rodziny „Asystent rodziny w 2025 r.” i otrzymała środki na dofinansowanie zadań w wysokości 8.663,24 zł.

9. Wspieranie rodziny zgodnie z zasadami określonymi w dziale II rozdziale 1 i 2 ustawy

Na terenie gminy, w rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, zapewnia się wsparcie ze strony asystenta rodziny i pracowników socjalnych, którzy dokonują analizy sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego, przyczyn kryzysu w rodzinie oraz pomagają w rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny.

Zarządzeniem nr OPS.021.2.2025.BB Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Domaszowicach z dnia 2 stycznia 2025 r. wprowadzono w jednostce procedurę nadzoru, kontroli, współpracy oraz działań podejmowanych na rzecz rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny i pracownika socjalnego, a także określono zadania asystenta w trakcie współpracy z rodziną, sposób zakończenia współpracy z rodziną oraz dokumentowania czynności.

W powyższym dokumencie została uregulowana procedura wprowadzenia asystenta do rodziny, kwalifikowania rodzin wymagających objęcia wsparciem asystenta.

Zarządzenie wprowadza również wzory dokumentów będących narzędziem pracy asystenta takich jak: wniosek o przydzielenie asystenta rodziny, zgoda na współpracę z asystentem rodziny, plan pracy z rodziną, aktualizacja planu pracy z rodziną, okresowa ocena sytuacji rodziny, monitoring funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną, wniosek do kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej o zakończenie objęcia rodziny wsparciem asystenta, notatka służbowa, karta wizyt asystenta rodziny.

Kontroli poddano dokumentację 5 rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w tym 2 rodzin, z którą zakończono współpracę.

Z kontrolowanych akt wynikało, że okres współpracy asystenta z rodziną wynosił od 3,5 miesiąca do ponad 5 lat.

Ustalono, że przed podjęciem współpracy z asystentem rodziny, pracownik socjalny przeprowadzał z rodziną wywiad środowiskowy, co jest zgodne z art. 11 ust. 1 ustawy.

W przypadku powzięcia informacji o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, po dokonaniu analizy sytuacji rodziny pracownik socjalny przeprowadzający wywiad środowiskowy, formułował wniosek do Kierownika Ośrodka o przydzielenie rodzinie asystenta oraz uzasadniał potrzebę jego przyznania rodzinie.

Kierownik przydzielał asystenta rodzinie wskazanej przez pracownika socjalnego, co jest zgodne z art. 11 ust. 4 pkt 1 ustawy. Asystenta rodziny przyznawano rodzinie za jej zgodą, stosownie do art. 8 ust. 3 ustawy.

Stwierdzono, że rodziny, którym przydzielono asystenta borykały się z takimi problemami jak: bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego, bezrobocie, samotne rodzicielstwo, alkoholizm, niski dochód w rodzinie, niepełnosprawność.

Ustalono, że w badanym okresie nie zaistniała konieczność przydzielenia asystenta rodziny na podstawie art. 11 ust. 1a ustawy, tj. małoletniemu rodzicowi opuszczającemu młodzieżowy ośrodek wychowawczy, młodzieżowy ośrodek socjoterapii, schronisko dla nieletnich lub zakład poprawczy.

W okresie podlegającym kontroli nie zaistniała konieczność realizacji przez asystenta zadań określonych w ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2024 r. poz. 1829 ze zm.).

Spośród kontrolowanych żadna z rodzin nie została zobowiązana przez sąd rodzinny do pracy z asystentem rodziny stosownie do art. 109 § 2 pkt 1 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2026 r. poz. 236).

Asystent opracowywał i realizował plan pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym, co jest zgodne z art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy.

W planach określony był cel główny i cele szczegółowe, przewidywane efekty, działania przypisane rodzinie mające na celu przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych oraz terminy ich realizacji, stosownie do zapisu art. 15 ust. 3 ustawy.

Plany były modyfikowane w zależności od potrzeb i zmieniającej się sytuacji rodziny. Zapisy w dokumentacji wskazywały, że działania asystenta względem rodzin były prowadzone w sposób zindywidualizowany, adekwatnie do potrzeb i sytuacji rodzin oraz występujących w nich trudności.

Asystent sporządzał ocenę sytuacji rodziny, która zawierała opis sytuacji rodziny w trakcie współpracy z asystentem rodziny, cele współpracy z rodziną, zadania wykonane w rodzinie oraz ich efekty. Dokument był przekazywany Kierownikowi Ośrodka, co jest zgodne z art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy.

Oceny rodziny sporządzone były z zachowaniem terminu, o którym mowa w art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy.

Asystent dostosowywał kierunek pracy z rodziną do możliwości rodziny oraz zasobów gminy, a przed sporządzeniem planu pracy z rodziną dokonywał wstępnej analizy sytuacji

rodziny, w tym analizy socjalno-bytowej, zdrowotnej, szkolnej, wychowawczej rodziny i dziecka, co miało na celu rozpoznanie problemów występujących w rodzinie, określenie mocnych i słabych stron rodziny, motywacji rodziny do rozwiązywania problemów, określenie obszarów wymagających zmiany oraz dokonanie analizy aktualnej sytuacji bytowej oraz prawnej rodziny.

Działania podejmowane przez asystenta dokumentowane były za pomocą notatek służbowych oraz zapisów w tzw. *kartach wizyt asystenta*, w których zawierane były daty i opis podjętych działań.

Z dokumentacji wynikało, że asystent pracował z rodziną w miejscu zamieszkania lub miejscu wskazanym przez rodzinę, co jest zgodne z art. 14 ustawy.

Dokumentacja podlegająca kontroli zawierała także przebieg wizyt i działania asystenta w których opisane były szczegółowe zapisy dot. podejmowanych działań, częstotliwości wizyt oraz form udzielanego rodzinom wsparcia.

Asystent wspierał i udzielał pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w rozwiązywaniu problemów socjalnych, towarzyszył w czynnościach związanych z prowadzeniem gospodarstwa domowego, udzielał pomocy przy sporządzaniu i przygotowywaniu pism do różnych instytucji. Pomagał w planowaniu wizyt lekarskich, wspierał rodziny w planowaniu budżetu domowego, prowadzeniu gospodarstwa domowego, motywował członków rodziny do podnoszenia kwalifikacji zawodowych, zdrowego trybu życia, kontynuowania terapii. Udzielał pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymaniu pracy zarobkowej, wspierał w zakresie poprawy sytuacji materialnej i mieszkaniowej. Motywował do współpracy z przedstawicielami szkół, przedszkoli, pedagogiem, kuratorem, poradniami. Zachęcał rodziny do podniesienia poziomu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych, m.in. poprzez doradztwo w zakresie opieki i wychowania dzieci, wskazywał sposoby wspólnego spędzania czasu. Informował o przysługujących świadczeniach, konieczności regulowania spłat zadłużenia. Podejmował działania interwencyjne i zaradcze w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci.

Stosownie do art. 15 ust. 1 pkt 18 i 19 ustawy asystent utrzymywał kontakt ze szkołami do których uczęszczały dzieci, specjalistami z którymi współpracowały rodziny, kuratorami sądowymi, Policją, towarzyszył rodzinom podczas wizyt u radcy prawnego, uczestniczył w grupach diagnostyczno-pomocowych w związku z prowadzeniem procedury Niebieskiej Karty.

Analizie poddano dokumentację 2 rodzin, z którymi zakończono współpracę z asystentem.

W przypadku jednej rodziny powodem zakończenia współpracy była rezygnacja ze wsparcia asystenta, a w przypadku drugiej - osiągnięcie zamierzonych celów.

Po zakończeniu współpracy z rodziną asystent rodziny prowadził monitoring sytuacji rodziny, o którym mowa w art. 15 ust. 1 pkt 16 ustawy.

Monitoring po zakończeniu współpracy trwał 3 miesiące oraz miał formę wizyt w miejscu zamieszkania rodziny w celu monitorowania jej funkcjonowania.

W każdym przypadku asystent sporządzał ocenę końcową w której oceniał realizację planu pracy z rodziną.

Stosownie do art. 15 ust. 1 pkt 18 ustawy, asystent współpracował z podmiotami oraz osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny m. in. sądem, policją, pracownikami służby zdrowia, kuratorem, psychologiem, pedagogiem, pracownikiem socjalnym, pracownikami powiatowego centrum pomocy rodzinie, przedszkolem, szkołą.

Asystent rodziny stosownie do treści art. 15 ust. 1 pkt 19 ustawy, współpracował z uczestnikami grupy diagnostyczno - pomocowej utworzonej w ramach procedury „Niebieskiej Karty”.

VII. Zakres, przyczyny i skutki stwierdzonych uchybień lub nieprawidłowości oraz wskazanie osób odpowiedzialnych za ich powstanie.

W trakcie kontroli stwierdzono nieprawidłowość polegającą na braku placówki wsparcia dziennego, co jest niezgodne z art. 176 pkt 3 lit. c ustawy.

Przyczyną stwierdzonej nieprawidłowości jest utożsamianie przez organy gminy ogólnodostępnych zadań oświatowych (światlica szkolna) oraz kulturalnych (Gminne Centrum Kultury w Domaszowicach) ze specjalistycznymi zadaniami z zakresu wspierania rodziny. Działalność ww. podmiotów nie może być uznana za wyczerpującą ustawowy obowiązek prowadzenia placówki wsparcia dziennego.

Brak placówki wsparcia dziennego może skutkować:

- 1) pozostawianiem gminy w stanie ciągłego naruszenia art. 176 pkt 3 lit. c ustawy,
- 2) pozostawieniem dzieci z rodzin przeżywających poważne trudności opiekuńczo-wychowawcze są pozbawione dostępu do pracy socjoterapeutycznej, korekcyjnej i kompensacyjnej. Zwykle zajęcia artystyczne czy opieka świetlicowa nie są w stanie zniwelować deficytów rozwojowych i emocjonalnych wynikających z dysfunkcji rodziny,
- 3) pozbawieniem asystentów rodziny kluczowego narzędzia instytucjonalnego. Nie mają możliwości skierowania dziecka do placówki, która współpracowałaby z nimi w zakresie realizacji planu pracy z rodziną, powodując ograniczenie pomocy wyłącznie

do działań w miejscu zamieszkania, co utrudnia szanse na szybkie wyprowadzenie rodziny z kryzysu.

Za powstałą nieprawidłowość odpowiedzialność ponosi Wójt Gminy Domaszowice.

VII. Uwagi i wnioski

W wyniku kontroli stwierdzono, że:

- 1) Ośrodek działa na podstawie Statutu Ośrodka Pomocy Społecznej w Domaszowicach, w którym uwzględniono wykonywanie przez jednostkę zadania własne gminy i zlecone gminie wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- 2) organizację wewnętrzną oraz zasady funkcjonowania Ośrodka określa Regulamin Organizacyjny Ośrodka Pomocy Społecznej w Domaszowicach, wprowadzony zarządzeniem nr OPS.021.5.2025.BB Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Domaszowicach z dnia 1 sierpnia 2025 r. w sprawie wprowadzenia regulaminu organizacyjnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Domaszowicach,
- 3) w Gminie Domaszowice opracowywano sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i przekazywano Radzie Gminy Domaszowice zgodne z art. 179 ust. 1 ustawy, określając potrzeby związane z ich dalszą realizacją,
- 4) w Gminie Domaszowice, w okresie objętym kontrolą opracowano 3-letnie programy wspierania rodziny, podjęte uchwałami: NR XLII.323.2023 oraz NR XVIII.117.2025 Rady Gminy Domaszowice w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2023-2025 oraz 2026-2028, zgodnie z art. 176 pkt 1 ustawy,
- 5) Gmina przekazała sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny za pomocą Centralnej Aplikacji Statystycznej, zgodnie z terminem, o którym mowa w § 3 ust. 1 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 18 czerwca 2019 r. w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- 6) asystent rodziny posiada uprawnienia do wykonywania zawodu asystenta rodziny, co jest zgodnie z art. 12 ust. 1 pkt 1 lit c ustawy,
- 7) w aktach osobowych asystenta znajdowały się oświadczenia, o których mowa w art. 12 ust. 1 pkt 2, 3, 4 ustawy, tj.: oświadczenia potwierdzające, że asystent nie jest i nie był pozbawiony władzy rodzicielskiej, ani nie była mu ona zawieszona ani ograniczona, nie dotyczy go obowiązek alimentacyjny, nie był skazany prawomocnym wyrokiem sądu za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe,
- 8) asystent został zweryfikowany w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym, co jest niezgodne z art. 7b ust. 2 pkt 4 ustawy,

- 9) pracownik zatrudniony został w ramach stosunku pracy w systemie zadaniowego czasu pracy co jest zgodne z art. 17 ust. 2 ustawy,
- 10) liczba rodzin objętych wsparciem asystenta jest zgodna z art. 15 ust. 4 ustawy,
- 11) praca asystenta rodziny nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, zgodnie z art. 17 ust. 3 ustaw,
- 12) asystent rodziny nie prowadził postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez Gminę, zgodnie z art. 17 ust. 4 ustawy,
- 13) asystent rodziny miał możliwość korzystania z poradnictwa, stosownie do art. 16 ust. 2 ustawy,
- 14) na terenie Gminy nie funkcjonują rodziny wspierające w rozumieniu art. 29 ustawy. W Gminie prowadzi się promocję informacyjną dotyczącą pełnienia funkcji rodzin wspierających,
- 15) Gmina nie prowadzi placówek wsparcia dziennego, co jest niezgodne z art. 176 pkt 3 lit. c ustawy,
- 16) Gmina ponosi częściową odpłatność za dzieci przebywające w pieczy zastępczej stosownie do art. 176 pkt 5 ustawy, zgodnie z zasadami finansowania określonymi w art. 191 ust. 9 i ust. 10 ustawy,
- 17) Ośrodek prowadzi monitoring sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej zamieszkałego na terenie gminy,
- 18) Gmina otrzymała środki finansowe dla asystenta zatrudnionego w Ośrodku z ogłoszonego przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej programu „Asystent rodziny w 2025 r.”,
- 19) Ośrodek zapewnia rodzinom wsparcie i pomoc pracownika socjalnego, asystenta rodziny oraz dostęp do specjalistycznego poradnictwa,
- 20) Kierownik Ośrodka przydzielał asystenta rodzinie wskazanej przez pracownika socjalnego, zgodnie z art. 11 ust. 4 pkt 1 ustawy,
- 21) plany pracy z rodziną sporządzane były przez asystenta we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym, co jest zgodne z art. 15 ust. 1 pkt 2 ustawy,
- 22) w planach określone zostały działania mające na celu przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, zawierały terminy ich realizacji i przewidywane efekty, co jest zgodne z art. 15 ust. 3 ustawy,
- 23) plany pracy z rodziną były aktualizowane wraz ze zmieniającą się sytuacją rodzin,
- 24) okresowe oceny sytuacji rodziny były sporządzane nie rzadziej niż co pół roku, i były przekazywane Kierownikowi Ośrodka, co jest zgodne z art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy,

- 25) w rodzinie, z którą zakończono współpracę, prowadzony był monitoring sytuacji rodziny, co jest zgodne z art. 15 ust. 1 pkt 16 ustawy,
- 25) asystent dokumentował swoje działania dokonywane względem rodzin, zapisy wskazywały rodzaj problemu w rodzinie oraz podejmowane działania asystenta.

VIII. Zalecenia pokontrolne

Z uwagi na stwierdzoną nieprawidłowość, stosownie do art. 197d ust. 1 ustawy:

zalecam:

podjęcie działań zmierzających do utworzenia placówki wsparcia dziennego, umożliwiającej dzieciom i rodzinom korzystanie z pomocy wychowawczej, edukacyjnej i terapeutycznej, zgodnie z art. 176 pkt 3 lit. c ustawy.

Pouczenie

Stosownie do § 14 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli, zastrzeżenia do wystąpienia pokontrolnego, w tym: wystąpienia niezawierającego zaleceń pokontrolnych, składa się na zasadach określonych w art. 197 d ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w myśl którego kontrolowana jednostka może, w terminie 7 dni od dnia otrzymania zaleceń pokontrolnych, zgłosić do nich zastrzeżenia.

Umotywowane zastrzeżenia zgłasza się na piśmie do Wojewody Opolskiego. Ponadto na podstawie art. 186 ust. 1 pkt 3a ustawy, proszę o przesłanie informacji o sposobie realizacji zaleceń pokontrolnych **w terminie 30 dni** od daty otrzymania wystąpienia pokontrolnego do Wydziału Polityki Społecznej Opolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Opolu.

Kto nie realizuje zaleceń pokontrolnych, o których mowa w art. 197d ust. 1 ustawy, podlega karze pieniężnej w wysokości od 1000 do 15 000 zł.

Z up. Wojewody Opolskiego

Ewa Pawlinów

Dyrektor

Wydział Polityki Społecznej

Inspektor Wojewódzki

Daria Grabowska

Starszy Inspektor Wojewódzki

Anna Namysło

Inspektor Wojewódzki

Joanna Antosz

Wystąpienie pokontrolne zostało wydane w postaci elektronicznej i podpisane kwalifikowanym podpisem elektronicznym.